

LES VALLS D'AGUILAR

NOVES DE SEGRE

Era una vila fortificada, que aprofitava les cases per fer de muralla de la població, cosa que encara avui es pot entreveure. És a la plaça que trobem al capdamunt del poble on hi trobem l'ajuntament de Les Valls d'Aguilar. I a mig camí, entre les construccions més antigues i les més noves és on hi ha l'**església de Sant Serni**.

També hi podem visitar el **Molí del Piques** o el **Forn de guix de Cal Jou**, de la mateixa manera que podem contemplar i gaudir del **Castellot de Noves** o dels arbres més característics del municipi: el **Roure del Capdevila** o el **Perer de Cal Bernadí**.

El primer esment de la vila de Noves es troba en la determinació dels límits d'una venda de terrenys de la vall d'Elins a favor del bisbe Sisebut l'any 839.

CASTELLÀS DEL CANTÓ

Poble situat en un replà més o menys inclinat sobre la confluència de la llau del Fener del Mingo amb el riu de Castellàs. La fesonomia del conjunt està molt condicionada per Cal Cervós, un gran casal fortificat d'època moderna ubicat al centre del poble, en una posició preeminent. L'església de Santa Maria, situada davant de Cal Cervós, és una construcció exempta que ha patit una sèrie de

modificacions recents a causa de l'obertura de la carretera que parteix el nucli en dues parts. Les cases són d'un tamany més o menys modest, amb coberta de doble vessant i ràfecs de fusta força sortits en relació amb les façanes. La majoria tenen parament de pedra vista.

Segons el testimoni de l'acta de consagració de la catedral de la Seu d'Urgell, antigament l'indret de Castellàs s'anomenava "Serbaos", topònim que s'ha mantingut com a nom de la casa més important del poble, i no és fins al segle XII que es comença a documentar la forma actual. Cal Cervós fou alçada sobre una fortificació anterior que es documenta a l'any a l'any 1146 en el testament de Pere de Montferrer.

Elements patrimonials: **Santa Maria de Castellàs, Cal Cervós, Molí del Cervós i Pont de Castellàs**.

TAÚS

Està construït al voltant de les restes de l'antic **castell de Taús**, del qual se'n té constància des de l'any 1094, quan n'era propietària la família Taús, que a mitjan segle XII es va unir a la família Caboet.

Prop de Taús s'hi poden visitar les esglésies de **Sant Julià de Taús, Sant Martí de Taús i Sant Cristòfol de Taús** i les ruïnes del esmentat castell, però tampoc podem oblidar la **Masia de Taús, els Clots del trumfos de les Mates de Taús** o el **Noguer de la Masia de Taús**.

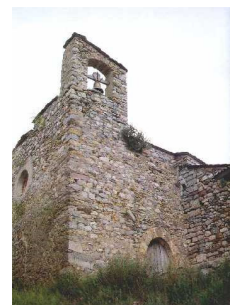
El poble de Taús i l'església de **Sant Martí** es troben documentats per primer cop en un testament de l'any 1094.

LA GUÀRDIA D'ARES

Poble emmurallat situat al capdamunt del turó on hi ha les restes del **castell** i l'**església de Sant Esteve**. En tenim dades des de l'any 1004, però probablement hi era des de feia més temps, ja que la seva ubicació és un important nus de comunicacions entre el Pallars i la vall del Segre.

El lloc de la Guàrdia és documentat des de l'any 1004, mentre que l'any 839 ja apareixia una església dedicada a Sant Esteve. L'edifici és d'una sola nau coberta amb volta de canó, reforçada per dos arcs torals i capçada per un absis semicircular que s'obre a través d'un arc presbiteral.

LES VALLS D'AGUILAR

TREJUVELL

És una de les entitats amb les que conta Les Valls d'Aguilar, on hi ha un bon reguitzell de cases amb mal estat. Tot i el seu passat medieval, en el que Roger IV de Foix va adquirir tots els drets del castell que hi havia ubicat en el seu terme.

La parròquia de Trejuvell (Trasiuveli), apareix documentada per primera vegada l'any 1085, mentre que la citació més antiga de l'**església de Santa Elena o de Santa Creu de Trejuvell** és del 1312, per bé que el temple hauria estat construït durant la primera meitat del segle XI. L'edifici és d'una sola nau, coberta amb un embigat de fusta i capçada per un absis trapezoïdal. L'esment documental més antic del lloc de Trejuvell correspon a l'any 1085, i no és fins l'any 1159 quan apareixerà documentat el seu castell.

Elements patrimonials son la **Pedrera de Coll de Mu, Ausàs i Sant Serni d'Ausàs**.

ELS CASTELLS

Poble aturonat en un esperó rocós solcat al seu peu per diverses torrenteres, una de les quals divideix el poble en dos nuclis. Originàriament les cases se situaven a redós del castell, les restes del qual són fragmentàries i en molt mal estat, i estan supeditades a modernes estabulacions construïdes en el seu emplaçament. L'església de Santa Maria està construïda a un nivell inferior del castell, en el vessant de l'esperó. Les cases estan agrupades en el vessant, són generalment petites i cobertes amb llossats de doble vessant. El castell d'Els Castells apareix documentat en una donació del compte Ermengol VII al bisbe d'Urgell Bernat Sanç l'any 1159.

Elements patrimonials: **Santa Maria d'Els Castells, Molí del Greu i Mare de Deu de la Guia**.

ESPAÉN

Poble en vessant situat en un coster a la riba dreta del riu de Castellàs. Les cases són de mida modesta, amb parets majoritàriament de pedra vista. Les cobertes són de teula i a doble vessant. L'església de Sant Serni es troba a la part inferior del poble. A l'entrada d'Espaén, vora la carretera de Noves a Taús, hi ha un cobert on es carregaven les llaunes de la llet destinades a les indústries làcties de la Seu d'Urgell.

L'any 1159 es documenta un castell d'Espaén en la donació de les fortificacions pertanyents al vescomtat de Castellbò.

Elements patrimonials: **Santa Eulàlia d'Espaén, Sant Serni d'Espaén, Anyus, Sant Lluç d'Anyus**.

JUNYENT

Poble aturonat a la confluència de la llau de la Devesa amb el torrent de Freixa, amb el caseriu organitzat al voltant de l'església de Sant Esteve, ubicada al capdamunt. Els carrers són bastant empinats, alguns dels quals amb graons. Les edificacions, són en general, de dimensions modestes, amb cobertes de llossa de doble vessant amb els ràfecs força prominents en relació a la façana i parament de pedra vista. A l'interior de poble hi ha la petita capella de Sant Antoni Abat, adossada a una de les cases. L'entrada del poble arribant de Castellàs està presidida pel gran casal de Cal Xira.

Al document de l'acta de consagració de la catedral de la Seu d'Urgell hi consta el lloc de "Coniuncta", que s'ha identificat com a Junyent. Els anys 1024 i 1025, "ipsos Iunents" és esmentat com a límit de la vila de Llacunes.

Elements patrimonials: **Sant Esteve de Junyent, Sant Antoni Abat de Junyent, Mesons, Cal Xira, La Torre, Molí d'en Pauet**.

LES VALLS D'AGUILAR

MIRAVALL

Poble en vessant amb una part del nucli ubicat sobre un penyal prominent a l'esquerra del riu de Castellàs. Les cases són d'un mida notable, són exemptes i presenten una coberta de doble vessant i parament de pedra vista. Tenen petites finestres quadrangulars i alguns balcons no prominents i amb baranes de fusta en algun cas tornejades. La casa més gran, situada just sobre de l'espadat, presenta una galeria de finestres en arc rebaixat, actualment paredada, orientada a llevant. La part del poble ubicada sobre l'espadat concentra els habitatges, mentre que les estructures agràries es troben en retirades, culminades per una torre colomera. L'església de la Mare de Deu de la Concepció, adossada a una casa, es troba més o menys a la meitat.

Durant la baixa edat mitjana, Miravall fou una senyoria del vescomtat de Castellbò.

Elements patrimonials: **Mare de Deu de la Concepció de Miravall, Colomer de Miravall, Cal Masover de Miravall, Castell de Miravall, Santa Margarida de Miravall, Mas del Paraire, Immaculada Concepció del Mas del Paraire, Hàbitat troglodític del Paraire.**

BERÉN

Poble situat en vessant amb un penyal al centre coronat per l'antic castell, reconvertit actualment en casa. Un carrer travessa la totalitat del nucli urbà de la part alta a la part baixa, deixant a llevant el castell i la capella de Sant Antoni Abat. A la part alta del poble, hi ha l'edifici de l'antiga escola, i en una situació prominent i encara més amunt, l'antiga església parroquial de Sant Martí. Les cases presentaven originàriament coberta de llosa rogenca de doble vessant que ha estat substituïda progressivament per materials moderns o pissarra gallega.

L'esment més antic de Berén apareix a l'acta de consagració de la carretera de la Seu d'Urgell, del segle X.

Elements patrimonials: **Castell de Berén, Sant Antoni Abat de Berén, Sant Martí de Berén, Sant Quiri i Santa Julita, els roures del Trillar Vell.**

BISCARBÓ

Es troba en vessant situat en un coster a l'esquerra del riu Solans. Les cases són d'una mida mitjana, amb paraments de pedra vista, ben treballats i cobertes de llosa de doble vessant. Les finestres orientades a migdia, són tancades amb porticons de fusta. A la part superior del poble es troba l'església de Sant Martí, situada al centre de la plaça. A aquesta mateixa alçada del conjunt hi ha una casa que presenta un pas elevat sobre un arc rebaixat. La majoria de les cases estan restaurades i adaptades a segona residència, la majoria respectant els materials tradicionals.

Al segle XI apareix el topònim de Biscarbó en dues donacions dels anys 1024 i 1045 fetes al terme de Llacunes.

Elements patrimonials: **Sant Martí de Biscarbó, Dolmen de Biscarbó.**

ARGESTUES

Nucli situat en un replà a mitja alçada del vessant meridional de la vall de Pallerols, format per un nombre reduït de cases de grans dimensions amb era adossada i coberta de doble vessant, originàriament de llosa rogenca, substituïda progressivament per materials moderns i pissarra gallega. El llogaret havia romàs abandonat durant anys i recentment s'ha recuperat en gairebé la seva totalitat com a residència rural. L'església es troba a l'extrem meridional del poble.

El primer esment documental del lloc d'Argestues data de l'any 904.

Elements patrimonials: **Santa Coloma d'Argestues, Fossa de Plan, Cabanell, Roures d'Argestues, Fòssils de l'era primària.**

LES VALLS D'AGUILAR

BELLPUÍ

Bellpuí és un poble en vessant organitzat en dos nuclis separats, el més extens dels quals es troba a ponent. Aquest darrer es distribueix al voltant d'una plaça pavimentada recentment. El caseriu està parcialment abandonat i presenta un aspecte força heterogeni: hi ha diversos habitatges de segona residència amb coberta de pissarra, pedra vista i tancaments de fusta junt amb altres que mantenen, amb més o menys afegitons moderns, l'aspecte tradicional amb coberta de teula i parets arrebossades amb morter de calç. Coronant l'espai central entre els dos nuclis del poble es troba l'església de Santa Llogaia.

Cap a la baixa edat mitjana, Bellpuí pertanyia a la jurisdicció dels vescomtes de Castellbò.

Elements patrimonials: **Santa Llogaia de Bellpuí - Malgrat - Sant Bartomeu de Malgrat - Castell de Malgrat - Dipòsit de pedra de marbre de Bellpuí.**

ANYUS (NYUS)

Antic llogarret reduït actualment a una sola casa habitada amb diverses dependències agro-ramaderes adossades. El conjunt és en vessant, es troba a l'extrem d'un prat en un coster sobre el riu de Castellàs i es troba pràcticament encerclat per la carretera de Noves a Taús. A l'interior del conjunt hi ha la petita església de Sant Lluç d'Anyús i, envoltant aquest element central, les diverses edificacions, totes elles amb paraments irregulars de pedra vista i amb cobertes de llosa a una o dues vessants. La casa dedicada a habitatge presenta una coberta de teula a doble vessant.

L'única menció que es coneix del lloc d'Anyús en època medieval es troba a l'acta de consagració de la catedral de la Seu d'Urgell, amb tots els dubtes que genera el fet que la grafia que apareix en aquest document és "Aniano". Al capbreu de 1493-1494 del vescomtat de Castellbò i a l'Spill, redactat el 1519, apareix el lloc o mas d'"Enús". Madoz afirma l'any 1845 que Anyús era un llogaret de 31 veïns repartits en 7 cases.

Documentació: <http://vallsaquilar.ddl.net/>; <https://www.femturisme.cat/>; <http://alturgell.orgfree.com/>; <http://alturgell.orgfree.com/>; <https://cdn-0.mapio.net/> (Arxiu CCAU - J.Oliva); <https://mapio.net/>; i d'altres webs i blocs d'accés públic.